D·N
4/1 1954

Utrikesministern gör upptäckter

Hr Undén*s artikel om det tyska problemet i tidskriften Tiden har blivit föga uppmärksammad. Kanske beror det på att den faktiska redogörelse som bildar huvudpartiet i uppsatsen är så tråg att läsningen av de tio sidorna ter sig som ett uthålligh etsprov. Hr Undén har något av Churchills förmåga att ge varje produkt en oinskränkelig personlig prägel; allt vissnar under hans penna, likaså mycket allt blommar under Churchills. Men artikeln är så tendentiös, så massivsande att en kritisk granskning av huvudpunkterna är oförenkomlig.

Hr Undén har med stod av en nyligen publicerad artikel av Walter Lippmann funnit att den tyska frågan, frågan om Tysklands återförening, för närvarande måste anses olöslig; "endast ett mirakel", skriver han efter Lippmann, "skulle kunna framföras en uppgörelse i den tyska frågan som kunde utformas i en traktat". Ja, för menige man har väl detta länge varit uppenbart; därför tycktes också hr Undéns förhoppningar på en lösning av denna fråga — om h a n s recept för förhandlingar följdes — så tanklösa då de förevisades i FN och Sverige för ett par år sedan. Men från konstaterandet av frågans olöslighet är det ett långt steg till Lippmanns—Undéns förklaring, att det i själva verket föreligger "ett slags tyst samförstånd" mellan västmakterna och Tyskland om att frågan inte skall lösas. Med samma rätt skulle man kunna tala om "ett tyst samförstånd" över nästan hela linjen — i fråga om alla de av Ryssland undertryckta staterna exempelvis — eftersom Ryssland vägrar att göra eftergifter och västmakterna, dess bättre, inte vill gå till krig för att framtvinga en ändring. "Det kalla kriget", det blir helt enkelt "ett tyst samförstånd"; man måste lyckönska vår utrikesledning till en så märkvärdig upptäckt och uttrycka förhoppningen att denna nyvunna insikt sprids över världen.

Tendensen i detta understrykande av några satser av Lippmann är tydlig: de båda maktgrupperna skall beskrivas som i lika mån ansvarige för att det tyska problemet blir olöst. Denna tendens framträder vagt även i framställningen av de förda förhandlingarna, där aldrig utsiges att Ryssland systematiskt sökt undvika en uppgörelse, ja, en debatt i de centrala sakfrågorna. Den lilla rose som inte känner till dessa saker förut bibringas av hr Undéns från varje reflexion eller analys fria referat den uppfattningen att båda parterna är lika goda kålsupare; han får ingen aning om realiteten, att Ryssland vill behålla Östtyskland och därför måste saboto ra alla förslag till tysk återföre ning. Men i avslutningen av uppsatsen kommer den Undénska kålsupareteorin fram inte bara i förtagandet av det uppenbara och väsentliga, utan också i satser som direkt tjänar att vilseföra. Meningsutbytet har hållits på ett mycket allmänt plan, skriver hr Undén, och däreft er fortsätter han:

Vi vet, t. ex. fortfarande inte om Sovjetregeringen varit beredd att acceptera verkligt fria val och ett valresultat som ginge kommunistpartiet emot. Västmakternas program är alltjämt ganska dunkelt. Tänker de sig att det återförande Tyskland skulle automatiskt anslutas till den europeiska försvarsgemenskapen som de västtyska rustmakterna bildat? Eller tänker de ifrån att frågan om Tysklands anslutning måste upptas till ny prövning av det ende landets parlament och regering? Om svaret på sistnämnda fråga är jakande, varför har de sökt forcera bildandet av försvarsgemenskapen före ett fyrmaktsmöte?

Dessa satser ger intrycket att båda parterna är lika dumdriftiga, lika ovilliga att bekänna kort. Ryssarna vill inte riktigt ge besked i fråga om fria val i Östtyskland, västmakterna vill inte tala om vad de syftar till i fråga om Tyskland och den europeiska försvarsgemenskapen. Typiskt är att den underförstådda kritiken av västmakterna framställs i form av frågor, en metod som underlättar suddiga beskyllningar.

Det ostridiga och centrala är dock detta: fria val i Ostsyskland väntas ge en övervädigande majoritet för anslutning till Västtyskland; västmakterna begär sådana val; Ryssland vägrar genom att undvika frågan, av lätt förståeliga skäl. Här ligger kärnpunkten, som val ryssarna ginge med på fria och avgörande val, vore saken klar: en Sovjetunge ordenade Tyskland besluta om sin politik. Västmakterna är överty gade om att ett sådant förslag skulle vara till deras fördel, innebära en anslutning väster ut; Ryssland vet att dessa västmakternas förhoppningar är välgrundade.

Detta konstaterar inte hr Undén. Men däremot söker han vinna balans eller rättare den otydlighet som ger möjlighet till total andlig oreda samt gör om de tre frågorna i det citerade stycket. Han svarar inte själv på frågorna — då skulle hela konstruktionen ramla. Ty vad är svaret? Vad de båda första frågorna gäller är det nog med en hänvisning till det gemensamma fördraget mellan Västtyskland och västmakterna i maj 1952. Här fastslås uttryckligen att fördraget skall tas upp till revision på begäran av vilken som helst av de fördragsslutande staterna "i händelse av Tysklands enande". Till yttermera visso har Adenauer gång på gång uttalat det självfallna att hela fördraget inklusive bestämmelserna om försvaret skall tas upp på nytt, om och när en återförening sker. (En annan sak är att Adenauer givetvis räknar på majoritet även i ett enat Tyskland.) Vad den tredje frågan beträffar, den berör är den, särskilt med tanke på förut berörda uttalanden i samma uppsats, om möjligt ännu konstigare. Västmakterna har "sökt forcera (varför påtvingat detta kritiska ord) bildandet av försvarsgemenskapen", därför att det länge visat sig omöjligt att få till stånd en fyrmaktsmöte och därför att man inte vågar hoppas på att ett sådant möte skall leda till tysk återförening.

Det är förvånande att en utrikesminister vill göra sådana konster, så genomskinligt bedrägliga konsten för att markera sitt obrottsligt neutrala sinne. Knäppheten på gränsen till tystnad är hr Undéns rätta element, och det blir alltid lodsmärken då han försöker brodera.

Treskiftsarbetet och kyrkan

Dens övergång som på sina håll skett till kontinuerlig drift — främst gäller det inom pappersmassaföretagen — har väckt oro på kyrkligt håll. Den religiösa gemenskapen, förklarar man, lider skada av att den nya driftformen även omfattar sön dagarna. Svenska Dagbladet, som eljest inte brukar ha invändningar att göra när det gäller för industrin fördelaktiga anläggningar — även om dessa skulle vara mindre bra med hänsyn till de anställdas trivsel och trygghet —, har blivit ängslig inför kritiken från de kyrkliga kretsarna och vet tydligt inte vilket ben det är lämpligt att stå på. Fördelarna både från produktionssynpunkt och för de anställda är ju den kontinuerliga driften kan tänkas inrymma. Men, det gäller söndagens helgd, avvägningen mellan arbete och vila" — det sista en underlig tanke, eftersom den kontinuerliga driften medför en inte oväsentlig förkortning i arbetstiden. Tidningen har över huvud svårt att få det hela att stämma. Först sägs att frågan om söndagarnas användning inte får avfärdas som "om de kristna gemenskapsformerna i verkligheten hade upphört att existera".

Omedelbart därpå konstateras att "hotet mot söndagen" i själva verket kommer inte från söndagens utnyttjande som arbetsdag, utan från "den anda som mer och mer genomsyrar hela vårt samhällsliv och som yttrar sig i en växande likgiltighet för gemenskap i gudstjänst och andaktsliv . . ." — dvs. för den överväldigande majoriteten av medborgarna har de kristna gemenskapsformer vilkas betydelse inte fick bestrivius upphört att "i verkligheten existera".

Självfallet kan av arbetsmarknadens parter godkända och för produktionen lämpliga reformer inte få hindras på grund av kyrkans grundläggande ordning. Behövs för de få som detta kan gälla en anpassning, får det bli kyrkans och de andras religiösa samfunderas sak att lägga sin verksamhet så att den passar arbetslivets krav.

Bortsett från denna allmänna princip är de kyrkliga kretsarna ute i egiort väder. Övergången till kontinuerlig drift, viftagen efter lokala överenskommelser, där arbetarna fått rösta om saken, omfattar hittills mellan 2.000 och 3.000 man. Dessa får förkortad arbetstid, från 48 eller 52 timmar till 42. Varannan eller var tredje söndag blir ledig, och över huvud möjliggör den kontinuerliga driften att veckoledigheterna blir längre än som hittills varit fallet — ofta två sammanhängande dygn. Arbetarnas inkomster blir trots denna ökade ledighet oförändrade eller något höjda; timlönen stiger med 14—20 procent. Driftformen medger hämligen trots arbetstidsminskningen att produktionen höjs med bortåt 20 procent. Detta har således väckt oro — samtidigt som varken kyrkan eller kyrkoredern Svenska Dagbladet veterligen brukar ge uttryck åt några bekymmer över det vanliga söndagsarbetet inom industrin och servicenäringarna. Ändå sysselsätter detta, söndag efter söndag, utan de särskilda möjligheter till ökad ledighet i övrigt som den nya driftformen medger, i runt tal 200.000 människor.

Men detta är en gammal företeelse och lämpar sig därför inte för kyrkliga propagandanummer.

PRESSGRANNAR

Befolkningstillväxten i städerna är märkbart lägre i år än den varit på många år, noterar Folket (s). Den minskade takten i Stockholms tillväxt är visserligen inte så stor som de officiella siffrorna först angav, men expansionen är utrikes där eller i andra större städer lika omfattande som tidigare:

I vilken mån denna minskade tillväxt kan förklaras med en hänvisning till den på vissa håll medvetet genomförda industriskalningen låter sig inte bedömas i sammanhanget. Den tredje genereti tid ha spelat en viss roll. Konjunkturen av Industrierna till de stora och medelstora industriföretagen bag, motverkats av inte minst Arbetsmarknadsstyrelsens strävan: den att lokalisera nya företag eller industriföretagningar — där detta av praktiska skäl varit möjligt — till orter med ett visst arbetskraftsöverskott. Å andra sidan har vid investeringsäftanningen lagt bin der i vägen för expansionen under 1953. Viktigare för årsskiftets bokslut över befolkningsförelsarna — så långt dessa gäller städerna — torde väl emellertid vara det faktum att konjunkturläget stabiliserats.

Även om tillväxten något minskat i städerna, är dock rörelseriktningen fortfarande densamma — städerna ökar och glesbygderna tunnas ut. Om få månader har den totala stadsbefolkningen passerat 3,5 mill., påpekar Upsala Nya Tidning (fp):

I landet som helhet tävlar städernas ökande hetkelse — yrkesvariationen, bostadsbekvämligheten, butikernas specialisering, fritidsverksamhetens mångfald — med den tvingande jordbruksrationaliseringen som anledning till att en allt större del av svenskarna blir stadsbor. Det ekonomiska underlaget för dem som stannar i jordbruket blir emellertid större, ju färre det blir som med maskinernas hjälp för utnyttja tillgångarna. Flyktten från landsbygden kan inte oupphörligen fortgå.

En avstannning i befolkningsminskningen på den rena landsbygden är nu något förklarlig:

Översyrsselsättningsåren gav extra fart åt dragningen till städer och tätorter, där de många möjligheterna lockade. Nu är det inte lika lätt att få arbete var som helst. Sysselsättningsmöjligheterna växer snabbast igenom på många av de industrierter som för något år sedan drog mest. Annu viktigare är förstås att "de som ville ut" passade på när de flesta tillfällena fanns; årsklasserna därefter har färrit inte hamnit samla upp flyttlusten och är därtill betydligt mindre — vi har att räkna med de små kullarna från krisen under 30-talets första. Utan den ökade flyslingen, de många äldre som förblir landsbygden trogna, skulle befolkningssiffrorna vara betydligt lägre. Att så länge hjälper dessa stora årsklasser upp landsbygdssiffrorna, sedan får man se om maskinkulturen hinner utvecklas så att de ungdomar som stannar kvar kan klara jordbruksproduktionen.

För att hålla kvar den ungdom som kan behövas inom jordbruket är det av vikt att rationaliseringen bedrives i så pass snabb takt att ungdomen får möjlighet att etablera sig på brukningsdelar som låter arbetskraften komma till full användning på ett effektivt sätt.

När åldringarnas antal under de närmaste åren växer till bortåt miljonen kommer samhällets ansvar för goda bostäder åt de gamla att i motsvarande grad ökа, skriver Eskilstuna-Kuriren (fp):

Det belyses av direktör Dahlström med ett talande exempel från hissfabriken, vilket, med borttvende från belopps storlek, torde äga sin motsvarighet inom de flesta kommuner i landet. En gammal person får 1.500 kronor i bostadstillägg under året. På ett ålderdomshem vilka kostnaderna till 10 kronor per dag eller 3.000 kronor om året och på ett vårdhem ännu högre. Den vederbörande klara sig själv genom att få en bättre bostad finns det alltså en god marginal för att sambället, ekonomiskt sett, inte behöver belastas mera men samtidigt kunna bereda en socialt mycket bättre tillvaro.

Det är hög tid, att den sociala sidan av den starka förskjutningen till de högre åldrarna, blir föremål för statens, kommunernas och icke minst landstingens ingående prövning. Det är nödvändigt både ur humanitär och skattepolitisk synpunkt.

Ung jugoslav mot "Stoltz yxa" i Stockholms niodagarsschack

Intensive jugoslaven S. Gligoric bereder sig på dreg. Motståndaren Zondor Nilsson, t. v., avvaktar.

På söndagseftermiddagen inledde Stockholms schackförbund ån internationella turnering på Strand hotell. Två utländska spelare medels Jugoslaven S. Gligoric, som kommer direkt från den just avslutade Göteborgsturneringen, där han gjort tämligen rent hus bland sina motspelare, dels norrmannen och mästerspelaren Olav Barda. "Stoltz yxa", som rumänerna kallade honom vid turneringen i Bukarest häromåret. Under nio dagar skall de nu matcha mot varandra och mot åtta svenska landslagsspelare.

Främst koncentrerar sig intresset kring Gligoric, en spenslig och prydlig herre i grått med svart uppsträuket hår och liten tunn mustasch. Han är bara 30 år, men har trots det hunnit dokumentera sig som en av sitt hemlands allra skickligaste spelare. Han spelar oerhört intensivt, sitter absolut orörlig med armarna i kors över bröstet och blicken nogt fixerad vid pjäserna. Vid varje avslutad tankeoperation klipper han ett slag med ögonen, i övrigt är han som en stinn. Gligoric är utomordentligt välförsedd och har sin styrka i slutspelet, någonting som hans Göteborgsmotståndare fick känna på i förra veckan. De hill honom princip är de kyrkliga kretsarna ute i egiort väder. Övergången till kontinuerlig drift, viftagen efter lokala överenskommelser, där arbetarna fått rösta om saken, omfattar hittills mellan 2.000 och 3.000 man. Dessa får förkortad arbetstid, från 48 eller 52 timmar till 42. Varannan eller var tredje söndag blir ledig, och över huvud möjliggör den kontinuerliga driften att veckoledigheterna blir längre än som hittills varit fallet — ofta två sammanhängande dygn. Arbetarnas inkomster blir trots denna ökade ledighet oförändrade eller något höjda; timlönen stiger med 14—20 procent. Driftformen medger hämligen trots arbetstidsminskningen att produktionen höjs med bortåt 20 procent. Detta har således väckt oro — samtidigt som varken kyrkan eller kyrkoredern Svenska Dagbladet veterligen brukar ge uttryck åt några bekymmer över det vanliga söndagsarbetet inom industrin och servicenäringarna. Ändå sysselsätter detta, söndag efter söndag, utan de särskilda möjligheter till ökad ledighet i övrigt som den nya driftformen medger, i runt tal 200.000 människor.

Men detta är en gammal företeelse och lämpar sig därför inte för kyrkliga propagandanummer.

telegram från Moskva, där det berättas att Sovjet ställer upp med samtliga sina bästa spelare utom Botvinnik och Smyslov, som då är upptagna av sin VM-match.

Nilsson fångade Gligoric i sticken

Zondor Nilsson satt i hörnpunkten under första ronden genom sitt mitte med stormästaren Gligoric. Det enda man kunde finna i Nilssons spel var möjligen en viss trötthet efter genomgången sjukdom. Men rakt ingen respekt för motståndaren. I sicilianskt hade svensken spelat upp en levande ställning, som analyserna efteråt visade hade gett honom vinst. Nu vjaiade han plan mot jugoslavens hot på sin damflygel och fick efter avbytet en ohållbar ställning och måste ge upp. Lindquist och Barda förde ett korrekt spel till remi. Hult blev efter i utvecklingen mot Henrik Carlsson, och kunde trots fina ansträngningar inte komma ifrån den sämre ställningen i avbytet. Genom dragomkastning av Nyman fick Sterner bra spel och har alltjämt en mindre fördel.

Stoltz räkade ut i skarpt blåsvider mot Danielsson och måste ofrra pjäs mot två bönder för att kunna försätta spelet. Även om Danielsson skulle ha vunnetchanser, så bör det till de svårare sikerna i schack att plocka fram dem.

Sjökvist vann först

Ragnar Sjökvist blev dagens första vinnare. I bättre ställning avgjorde han spelet mot Kölcing till sin förmån redan efter pjäsoffer. Svensson-

Mystiskt dödsfall efter spritfest

Ett mystiskt dödsfall sysselsätter för närvarande polisen i Trollhättan. En 60-årig diversearbetare, Fritz Einar Kjörnberg, har anträffats liggande död i ett rackel alldeles utanför stadsgränsen i Halvorstorp i Södra Våne.

Han hade fått åka hunet av en släkting. När han påträffades låg han fullt klädd på golvet, där han tydligen legat något dygn. Men anträffade ett flertal spritflaskor, och allt talar för att en våldsam spritfest föregått dödsfallet. Därjämte rådde stor oordning i rummet, varför man inte utesluter möjligheten av att ett slagsmål ägt rum. Bland de många flaskor som påträffades i rummet var också rödspritflaskor, varför det inte är otänkbart att den döde drucknat denaturerad sprit som ej renats.

Polisen har begärt obduktion, vilken skall äga rum på måndagen. Man hoppas då få klarhet i frågan om den döde tragta om livet eller förgiftats av dålig sprit.

(DN, Trollhättan)

Gotlandskabeln i bruk redan under mars

Under inars kär vattenfallsstyrelsen i gång med provdriften av den anläggning som skall förse Gotland med elkraft från fastlandet, omtalar avdelningsdirektören i styrelsen, civilingenjör Sture Ekefalk i elektrobyggnadsbyrån. Provdriften beräknas sedan övergå i stationär drift några månader senare. Kontroll och observationer emellertid lång tid, och någon tidpunkt för den ordinarie driftens början kan därför inte angas.

Redan från provdriftens början får smellertid gotlänningarna uthyrte av anläggningen, som enligts till det gotländska el-nätet. Efter kabelnedläggningen i somras har sju transformatorer monterats upp i Västervik och två i Visby. Den nya anläggningen, som beräknas kosta 18½ mill. kr, är "en första överföringen i världen med högspänd likström i kommersiell drift.

Hittelön på dynamitardpengar.

Dynamitarderna som sprängde kassaskåpet på Hemvärnbergs restaurang och kom över ca 25.000 kr. var på söndagsförmiddagen fortfarande på fri fot. Försäkringsbolaget Fylgia har bestämt att till den eller de som åtkerskaffar de stulna pengarna eller delar därav betala tio procent av tillgiftskomstet värde. (TT, Göteborg.)

Falköping, hade merbonde mot G. Forslund, Timsä, då han gjorde en tabbe och förlorade Lillieströn. Hjuskvarna, skaffade sig starkt tryck mot Nilssons ställning och vann efter ryktyrn. Bäck och Fridh gick rätt lika, medan Burehäll av allt att döma har ett lätt vunnet spel mot Delang.

Annons.

Var rädd om kläderna! Regnbunden kemtvätt bevarar den, även grilla ärfayet fulle. Ring Saltsjöbadsstvätten 19 02 80. Butiker i alla stadsdelar.

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksamtal: 22 40 30
Telegramadress: Dagnyheter
Postgiro-konto 1416 (för annonser) nummer 1417 (för prenumeration)

Ansvarshavande utgivare: *Leif Kihlberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Rudmon*

Dagens Nyheters Aktiebolag
Styrelse, direktör: *Holger Mejborn*

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm, Övriga tätbebyggda områden

Månad	kr. 6:50	6:—
Kvartal	„ 19:—	17:50
Halvår	„ 37:50	34:50
Helår	„ 75:—	69:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954.

Krossade stulen bil i Rymling svårt skadad

Två elever vid Margretelunds yrkesskola vid Lidköping rymde på lördagen och tog tåget till Göteborg, där de natten till söndagen tillgrep en Chevroletbil på Heden och begav sig norrut mot Halland. Söder om Frillesås körde de med 133 km fart av vägen och totalförstörde bilen vid en stenmur.

Den ena av ynglingarna, som är 16 år och hemmahörande i Göteborg, blev mycket svårt skadad under det att den andre, som är 17 år, och från Osby i Skåne, klarade sig utan nämnvärda blessyrer. Den förste inlades till Sahlgrenska sjukhuset, där han opererades. Han hade fått hjärnskakning, brott på högra nyckelbenet samt skador i ansiktet och på händerna. Den andre omhändertogs av Göteborgspolisen. (TT, Göteborg.)

TRETTON-DAGEN

(Onsdag 6 jan.)

— då de ordinarie morgontidningarna är indragna —

ulkommer

EXPRESSEN

som

morgontidning

med stort innehållsrikt

helgnummer

Lösnummerpris för detta helgnummer 50 öre.

★

Expressen ulkommer *icke* Trettondagsafton

(Tisdag 5 jan.)

Italiensk känga 16:75

Ovanstående kåcka modell i brun eller svart kraftig filt är försedd med blixtlås och tjock gummisula. Ni måste prova den.

Pruts Skoström

Drottninggatan 33 — Hemlegårdsgatan 10 Storgatan 21

Vi lämna återbäring: 3 ⅓ à 150:—, 5 ⅓ à 300:— pr år.

nya Parker "51"

... GÅVAN FÖR BESTÄENDE GLÄDJE OCH NYTTA!

Vid alla tillfällen — vem Ni än skall ge en present — kan Ni vara säker på att en Parker "51" kommer att bereda mottagaren bestående glädje. Parker "51" har fått sitt världsrykte just tack vare sin gediena konstruktion och sin tidlöst eleganta utformning. Endast Parker "51" har aero-metric bläcksystem, som gör den lättare att fylla och lättare att skriva med. Ett elegant presentetui med Parker "51" reservoarpenna och stiftpenna är den bästa presenf Ni kan ge! Finnes hos alla bok- och pappershandlare samt i specialaffärer och varuhus.

För att få ut det mesta av Er reservoarpenna — använd Parker Quink med svart-s, som rengör pennan medan Ni skriver

Riktpris: Med guldhuv Kr 115:—
Med lustraloyhuv Kr 96:—

Generalagenh: AB CHR. OLSEN, Kungsgatan 60, STOCKHOLM

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.